Obligacija

Obligacija – skolos vertybinis popierius, patvirtinantis jo turėtojo teisę gauti iš obligaciją išleidusio asmens joje nustatytais terminais nominalią obligacijos vertę (išmokama išperkant obligaciją), metines palūkanas ar kitokį ekvivalentą arba turtines teises (obligacijos išleidžiamos nematerialia forma, o nuosavybės teisė į jas įrodoma įrašais asmeninėse vertybinių popierių sąskaitose).

Obligacijas gali leisti vyriausybės, bendrovės ar savivaldybės. Obligacijų išleidimas yra būdas pasiskolinti lėšų, todėl obligacijos dar vadinamos skolos vertybiniais popieriais. Lietuvoje obligacijų yra išleidusi Vyriausybė, įvairios bendrovės ir bankai. Savivaldybės obligacijų nėra išleidusios. Obligacijos yra viena saugiausių investavimo formų, tačiau teikiančių nedidelę grąžą.

Svarbiausi obligacijų apibūdinimai:

- trukmė (obligacijų išpirkimo data)
- palūkanų dydis
- platintojo patikimumas

Visos šios ypatybės svarbios vertinant investicijų į obligacijas riziką ir patrauklumą. Įmonės obligacijų pirkėjas tampa jos kreditoriumi, o ne bendrasavininkiu, kokiu galėtų tapti nusipirkęs bendrovės akcijų. Tačiau tokio kreditoriaus teisės neapsaugotos jokiu kitu būdu (draudimu, turto įkeitimu ar pan.), o tik obligacijas išleidžiančio asmens, vadinamo emitentu, pažadu grąžinti lėšas – išpirkti obligacijas.

Finansai

Finansų rinkos	[rodyti]
Finansinės priemonės	[rodyti]
Įmonės finansai	[rodyti]
Asmeniniai finansai	[rodyti]
Viešieji finansai	[rodyti]
Bankai ir bankininkystė	[rodyti]
Lietuvos finansai	[rodyti]
Finansų krizės	[rodyti]

v • d • e

Turinys [slėpti]

1 Obligacijų bruožai
2 Obligacijos rūšys
2.1 Vyriausybės obligacija
2.2 Savivaldybės obligacija
2.3 Bendrovių obligacijos
3 Obligacijų porūšiai
4 Obligacijos vertė
5 Nuorodos

Nonvaleur obligacija

Obligacijų bruožai [taisyti]

Pagrindinės obligacijų ypatybės yra:

- Nominali obligacijos vertė – iš anksto nustatyta suma, kurią investuotojas skolina bendrovei, pirkdamas vieną obligaciją.
- Obligacijų išpirkimo data – data, kurią bendrovė turi grąžinti investuotojui jo paskolintą pinigų sumą
- Palūkanų norma – tai bendrovės mokamos palūkanos už pasiskolintas lėšas. Dažniausiai bendrovės palūkanos išreiškiamos procentais - skaičiuojant nuo nominalios obligacijos vertės .

Obligacijos rūšys [taisyti]

Vyriausybės obligacija [taisyti]

Vyriausybės obligacija - valstybės skolos vertybiniai popieriai, valstybės prisiimtas įsipareigojimas iš anksto sutartu terminu išpirkti obligaciją bei sumokėti nustatytas palūkanas. Laikoma, kad valstybės išleidžiamos obligacijos yra saugesnės ar net visiškai saugios, nes valstybė visada vykdo savo įsipareigojimus – t. y. laiku išperka obligacijas ir sumoka palūkanas. Tik išimtiniais atvejais dėl perversmų ar kataklizmų valstybės obligacijų išpirkimas gali būti atidėtas. Kaip tik dėl to, kad valstybės obligacijos laikomos saugiomis, už jas paprastai mokamos mažesnės palūkanos nei už įmonių obligacijas. Dėl šios priežasties valstybinės obligacijos dažnai būna ne tokios pelningos. Kita vertus, valstybinių obligacijų pelningumas priklauso nuo obligacijų rizikos (vyriausybės, valiutos, infliacijos). Vyriausybės dažniausiai išleidžia ilgalaikes obligacijų emisijas nuo 1 iki 30 metų, rečiau skolinasi lėšas iki vienerių metų terminui. Beveik visų pasaulio valstybių vyriausybės leidžia obligacijas siekdamos pritraukti kapitalą.

Savivaldybės obligacija [taisyti]

Savivaldybės obligacijos - Savivaldybių obligacijas JAV Municipalinių vertybinių popierių cirkuliacijos teisinio reglamentavimo taryba apibrėžia kaip obligacijų leidėjo įsipareigojimą išmokėti pagrindinę sumą nustatytu laiku kartu su nustatyta palūkanų norma.

Pagrindiniai skirtumai, skiriantys savivaldybių obligacijas nuo kitų ūkio subjektų obligacijų yra šie:

- aukštesnis nei bankų ar korporacijų obligacijų patikimumas;
- žemesnės nei bankų ar korporacijų obligacijų palūkanų normos;
- palūkanų pajamos neapmokestinamos pajamų mokesčiu.

Bendrovių obligacijos [taisyti]

Bendrovių obligacijos – tai įmonių išleisti skolos vertybiniai popieriai, už kurių išpirkimą įmonės atsako visu savo turtu. Šie vertybiniai popieriai išleidžiami iki 30 metų laikotarpiu. Palūkanos už bendrovių obligacijas paprastai yra didesnės nei už Vyriausybės vertybinius popierius. Privačių kompanijų obligacijos laikomos rizikingesnėmis už valstybines obligacijas, tačiau rizika priklauso nuo konkrečios kompanijos. Privačių kompanijų obligacijų reitingai ir kaina daug labiau svyruoja nei valstybinių obligacijų, kadangi kompanijų finansinė padėtis nėra tokia stabili kaip vyriausybių.

Esminiai bendrovių obligacijų bruožai:

- Obligacija yra finansinis instrumentas skolos kapitalui formuoti, ir reiškia ją išleidusios bendrovės įsipareigojimą tam tikrą dieną, išpirkimo metu sumokėti obligacijos savininkui jos nominalios vertės dydžio pinigų sumą ir periodiškai, arba obligacijos išpirkimo metu, mokėti nustatytas palūkanas.
- Obligacijos savininkai yra laikomi ją išleidusios bendrovės kreditoriais, jų reikalavimo teisės yra garantuojamos bendrovės turtu lygiomis teisėmis su kitais bendrovės kreditoriais, o kai kuriais atvejais, užtikrinant šias teises bendrovės turto įkeitimu.
- Obligacijos gali būti laikomos alternatyva bankų paskoloms ir akcinė bendrovė išleisdama obligacijas gali skolintis labiausiai jos verslo poreikius atitinkančiomis sąlygomis - pasirinkti tinkamiausius terminus, palūkanų mokėjimo schemas, valiutą ir t.t.

Obligacijų porūšiai [taisyti]

Obligacijos pagal apdraudimą skirstomos:

- Apdraustos obligacijos – tai obligacijos, už kurias kompanija laiduoja savo turtu. Dažniausiai susiduriama su atvejais kai įmonė obligacijų saugumą garantuoja savo nekilnojamu turtu. Tokios obligacijos dar vadinamos hipotekomis. Šios obligacijos yra laikomos saugiomis, kadangi netgi kompanijos bankroto atveju obligacijų savininkas įgyja teisę parduoti nekilnojamąjį turtą.
- Neapdraustosios obligacijos – tai yra tipinės daugelio kompanijų leidžiamos obligacijos už kurias mokamos nustatytos palūkanos, o pasibaigus terminui, jos išperkamos.

Obligacijos pagal pajamų būdą skirstomos:

- Fiksuotų palūkanų obligacijos – tai obligacijos su nekintama palūkanų norma. Kiekvieno palūkanų mokėjimo periodo pabaigoje obligacijos savininkui yra išmokamos obligacijos prospekte nurodyta palūkanų norma.
- Kintančių palūkanų obligacijos – tai obligacijos, kurių palūkanų norma nuolat kinta priklausomai nuo pasirinkto atskaitos standarto. Dažniausiai kintančiu standartu įvardinamos centrinių bankų nustatytos palūkanų normos, tarpbankinės palūkanų normos arba valstybinių obligacijų pelningumas. Prie šio kintančio standarto pridedamas kompanijos obligacijų rizikos priedas. Taigi obligacijos savininkui yra išmokamos sudėtinės palūkanos sudarytos iš fiksuoto rizikos priedo ir kintančios atskaitos standarto palūkanų normos.
- Pajamų obligacijos. Šių obligacijų palūkanų norma priklauso nuo emitento gaunamo pelno. Dažnai tokias obligacijas platina bankrutuojančios kompanijos, kadangiemitento bankroto atveju obligacijų savininkui nesumokėtos palūkanos nereiškią emitento įsipareigojimų nevykdymo.
- Nulinio kupono obligacijos – šios obligacijos neturi palūkanų normos. Pirminio platinimo metu jos parduodamos su nuolaida, o vėliau išperkamos jų tikrąja verte (pvz., 1000 Lt. obligacija, parduodama už 700 Lt., o po trijų metų išperkama už 1000 Lt.). Šios obligacijos neišmoka palūkanų normų kiekvienais metais, o visa suma išmokama pasibaigus terminui.

Obligacijos pagal terminą skirstomos:

- Obligacijos iki pareikalavimo – emitentas gali šio tipo obligacijas išpirkti nepasibaigus nustatytam obligacijų supirkimo terminui. Paprastai tokiu atveju kompanija obligacijos savininkui išmoka priemoką.
- Neterminuotos obligacijos – obligacijos, kurių išpirkimo data nėra nustatyta.
- Terminuotos obligacijos – šios obligacijos turi konkrečiai nustatytą visos obligacijų emisijos išpirkimo datą.
- Serijinės obligacijos. Skirtingai nei terminuotos obligacijos, serijinės obligacijos išperkamos keliais etapais.

Kiti galimi obligacijų bruožai:

- Konvertuojamosios obligacijos - šios obligacijos, jų savininkui suteikia teisę konvertuoti turimas obligacijas į emitento akcijas pagal iš anksto nustatytą konvertavimo koeficientą. Tokia obligacijos savybė gali būti suteikiama beveik visoms obligacijoms, norint jas padaryti patrauklesnes.
- Euroobligacijos – tai ne nacionaline valiuta išleistos obligacijos (pvz., Lietuvoje veikiančios kompanijos Lietuvoje platinamos obligacijos, kurių atsiskaitymo valiuta yra JAV doleris).
- Šiukšlinės obligacijos - menkos kokybės, bet dideles palūkanas teikiančios obligacijos, kurias išleidžia silpnos įmonės. Menkas obligacijos įvertinimas reiškia didelę tikimybę, kad obligacija ištikus bankrotui nebus išpirkta.
- Hipotekos obligacija yra užtikrinta nekilnojamuoju turtu, kurį valdo ją išleidusi įmonė. Įkeičiant turtą, užstatas registruojamas specialiuose registruose, kuriuos tvarko valstybinės ar privačios įmonės. Kreditoriui suteikiama teisė susigrąžinti skolą, užregistruotą sumos ribose. Jei skoloninkas nemokus, kreditoriai gauna įplaukų iš realizuoto turto pagal užstato registravimo eilėškumą. Taigi, tokiu atveju užstatytas turtas patenka į kito savininko rankas. Jei skolininkas mokus, užstatytas turtas lieka jam.

Obligacijos vertė [taisyti]

Obligacijos vertė rinkoje priklauso nuo tuo metu rinkos pageidaujamos palūkanų normos. Palūkanų normai augant, obligacijos vertė krenta, palūkanų normai mažėjant – obligacijų vertė kyla.

Nominali vertė – kaina, užrašyta ant obligacijos.

Tikroji vertė – kaina, kuri turėtų patikimai atspindėti rinkos kainą.

Rinkos vertė – kaina, kurią moka investuotojas.

Rinkos vertė apskaičiuojama pagal formulę:

$$V = I * PVIFA_{k_d,n} + MV * PVIF_{k_d,n}$$, kur:

I – mokėjimas pagal kuponą (kiek pinigų bus išmokėta už periodą (pvz – ketvirtį))

MV – nominali vertė

k_d – diskonto norma

n – mokėjimo periodų skaičius

$PVIFA_{k_d,n}$ – *Present Value Interest Factor of Annuity* – periodinio mokėjimo perskaičiavimas į dabartinę vertę koeficientas

$PVIF_{k_d,n}$ – *Present Value Interest Factor* – Esamosios vertės perskaičiavimo koeficientas

Skaičiavimo pavyzdys:

Išleista 1000 lt nominalo 3 metų trukmės obligacija. Metinė palūkanų norma – 24 %. Mokėjimai vykdomi kas ketvirtį. Pageidautina palūkanų norma rinkoje – 24 %.

$I = \frac{1000 * 0,24}{4}$ – vienos ketvirtinės išmokos dydis

MV = 1000 lt – nominali vertė

k_d = 24% diskonto norma (iš panašių investicijų rinkose tinkimasi pelno norma)

n = 12 mokėjimo periodų skaičius

$PVIFA_{24,12}$ – *Present Value Interest Factor of Annuity* – Dabartinė (rinkos) periodinių mokėjimų vertė

$PVIF_{24,12}$ – *Present Value Interest Factor* – Dabartinė (rinkos) vienkartinės sumos mokėjimo vertė

$$V = \frac{1000 * 0,24}{4} * PVIFA_{24/4,(3*4)} + 1000 * PVIF_{24/4,(3*4)} = 1000lt$$

Kadangi obligacija duoda tokią pačia pelno normą, kaip ir kitos investicijos šioje rinkoje, kaina nepakitus.

Nuorodos [taisyti]

Puslapis Vikicitatose – *Obligacija*

Kategorija: Vertybiniai popieriai

Tekstas pateikiamas pagal Creative Commons Attribution/Share-Alike Licenciją; gali būti taikomos papildomos sąlygos. Detaliau – Terms of Use .